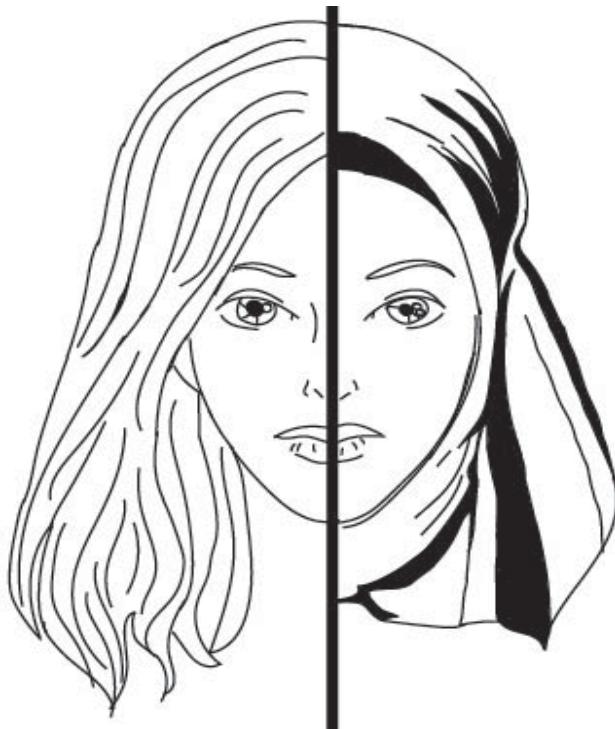

ENS situation

Men **FORSKELLIGE** baggrunde

GENERELLE problemstillinger Men

INDIVIDUELLE forhold

Tips og tricks

Vejledning af tosprogede elever

Forord

Ens situation - men forskellige baggrunde

Dybtest set er forskellen ikke så stor. Situationen er den samme. Hvad enten du er dansker eller kommer fra et andet land melder usikkerheden sig. Når du starter i praktik, er du spændt- kan jeg mon klare det? Er kollegerne flinke? Hvad bliver mine arbejdsopgaver? Mon det er noget for mig?

For elever med anden etnisk baggrund er den almindelige usikkerhed ofte suppleret med flere bekymringer. Kan jeg forstå, hvad de siger? Kan de forstå mig? Måske kan kolleger og beboer ikke lide udlændinge? Mon de vil respektere og acceptere mig?

Mange af de tips vi har samlet, vil derfor også gælde for etnisk danske elever. Andre er mere specifikke for tosprogede elever.

Generelle problemstillinger – men individuelle forhold

I denne lille pjece har vi samlet generelle problemstillinger, som er fremkommet gennem fokusgruppe interviews med tosprogede Social- og sundheds-hjælperelver efter deres 1. praktikperiode samt deres ideer til forbedringer. Undersøgelsen er suppleret med erfaringer fra praktikvejledere i Viborg Kommunes ældrepleje.

Det er vigtigt at understrege at gruppen af tosprogede SSH/SSA-elever om muligt er endnu mere forskellige end de danske SSH/SSA-elever. Ud over personlighed, køn, alder, erhvervs erfaringer, familiesituation etc. er der også faktorer så som baggrunde for at være i Danmark og antal år, evt. traumatiserende oplevelser i hjemland, kulturforskelle og sproglige forudsætninger. Kort sagt gruppen er mangfoldig og ikke alt gælder for alle. Der er individuelle forskelle og alle er unikke mennesker.

Opstart og introduktion

Alle som starter på en ny arbejdsplads er nervøse og spændte, når de starter. Det er de tosprogede naturligvis også. De tosprogede er også bekymrede for, om de kan klare de sproglige krav og har tilstrækkelig kulturel viden til at klare uddannelsen og arbejdet.

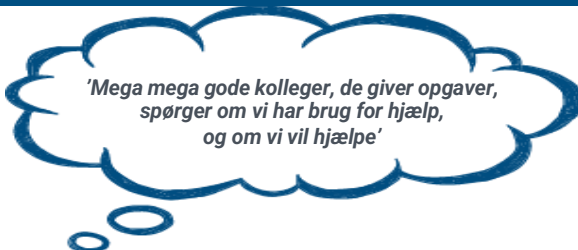

Hvordan kan man som vejleder og kollega støtte en god introduktion?

Interviews med de tosprogede viser, at der er gode erfaringer fra praksis.

Tips og tricks

- Fortæl, at man godt ved, det er hårdt at tage en uddannelse på et andet sprog end sit modersmål
- Kun en besked ad gangen - især i starten
- Vejlederen har tid og tålmodighed til at forklare en ekstra gang
- Inddrag eleven i det sociale samvær i pauser
- Opfordring til at spørge, hvis hun ikke forstår
- Eleven får selv lov at vælge en borger, som hun har ansvaret for – senere bliver opgaven udvidet og det er borgere med flere problemstillinger
- Eleven får selvstændige opgaver. Fx opstille mål for den beboer, som hun er tilknyttet
- At elevens faglige observationer også bliver hørt
- Ros er altid godt

Sproglige barrierer

Et hvert fag har sit fagsprog, som fagfolk jonglerer ubesværet rundt med. Det tager tid at komme ind i fagsprog og jargon for nye inden for et fag, især fordi der også ofte på en arbejdsplads findes slang.

Det er imidlertid ikke det sværeste for de tosprogede, da det ofte er begreber, som de også har fået defineret og forklaret i skoledelen.

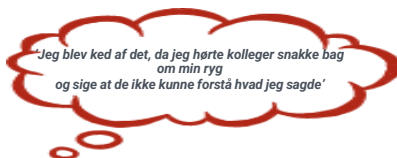
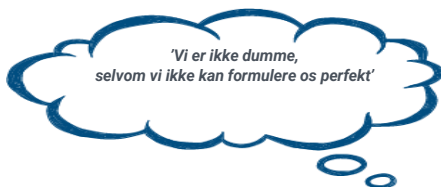
Det vanskeligste er de almindelige ord, som bliver brugt i en faglig sammenhæng, det uformelle talesprog og vendinger.

Vi tænker ikke på at forklare dette, da vi slet ikke er klar over, at det er ukendte ord eller svært at forstå.

Sprog er en problemstilling, som både de tosprogede elever og vejledere nævner.

Det er svært at tage en uddannelse på et nyt sprog.

Det kræver ekstra arbejde fra den tosprogede, men samtidig forståelse fra kolleger, at det er de færreste, der kan lære den perfekte udtale, hvis man ankommer til landet som voksen.

De tosprogede gav også udtryk for, at de følte, at de blev betragtet som dumme, fordi de ikke var så gode til sprog.

Det betød også, at de oplevede at få mindre krævende og udviklende opgaver. Eksempelvis rengøring i stedet for omsorgsopgaver.

Sproget udvikler sig kontinuerligt og vil også i løbet af uddannelsen blive bedre.

Her kan kolleger og vejledere gøre en forskel ved at være tolerante, men også hjælpe med forklaringer og udtale.

Tips og tricks

- Fortæl, at man godt ved, det er hårdt at tage en uddannelse på et andet sprog end sit modersmål
- Forklar en ting ad gangen. Det er en hjælp, hvis det bliver vist, mens det bliver forklaret
- Opfordring til at spørge, hvis hun ikke forstår
- Vær tålmodig og forklar det flere gange og langsomt
- Bed eleven om at genfortælle opgaven/beskeden, så man både kan kontrollere forståelsen og hjælpe med et aktivt sprog
- Opfølgning efter fælles møder, hvor det er sværere at forstå, når folk snakker i munden på hinanden
- Hjælp i forbindelse med dokumentation – Opfordr eleven til at skrive, men hjælp med at skrive korrekt inden det gemmes
- Gør det til en konkurrence/leg at finde ord/sjove udtryk, som hun ikke forstår og få vejleder eller kolleger til at forklare

De fleste tosprogede bruger digitale ordbøger. Det foregår via mobilen. Det kan være enkelte ord, direkte tale eller scannede tekster.

Mobilen kan således være en god hjælp til at lære nye ord. Dog skal man være meget opmærksom på, at google translate også er 'dum' og meget ofte kan komme med mærkelige oversættelser.

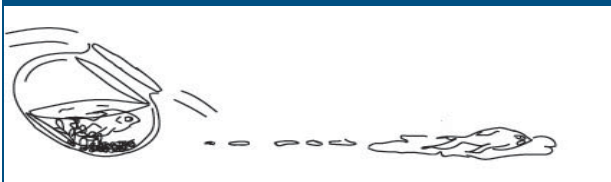
Mobil/tablet kan også være en hjælp ved længere instruktioner, hvor man kan opfordre eleven til at optage instruktionen, så den kan høres flere gange.

Tilsvarende kan kameraet i mobilen/tabletten anvendes til at fotografere notater fratavlemøder eller instruktioner, som man sammen kan gennemgå senere.

Kulturforskelle

Kultur er vaner og dermed ikke noget, vi tænker over i hverdagen. Det er først, når vi møder nogle, som ikke gør, hvad vi forventer eller stiller spørgsmål til det vi gør, at vi bliver opmærksomme på vores egen kultur. Mødet mellem kulturer kan virke provokerende men er også en berigelse, da det giver indblik i både egen og andres kulturer.

*'Fisken der svømmer,
ved ikke den er i vand,
før den kommer
op ad vandet'*

Dansk kultur

Ting som er specielt ved dansk kultur, men som ikke nødvendigvis deles af andre kulturer, er:

- Relativ lille forskel mellem ledelse og medarbejdere
- Forventning om selv at tage initiativ og ansvar
- Ikke nødvendigvis så stor respekt for ældre
- Religion spiller en lille rolle i hverdagen

Dansk ledelseskultur er mere flad end i de fleste lande. Der er ledere, men de er mindre tydelige. Her kan medarbejdere stille spørgsmål og forslag til arbejdsopgaver. Samtidig forventes det, at man i de forskellige teams fordeler arbejdsopgaver, har ansvar og hjælper hinanden. Tit er der en uformel ledelsesstruktur i de forskellige teams, hvor de erfarne tager føringen. Det kan virke forvirrende, hvis man ikke er vant til det.

Måske venter man på en ny ordre fra lederen, mens det forventes, at man spørger de andre, om man kan hjælpe med noget. En kollega beder måske om hjælp, men det forvirrer, da det ikke er lederen.

Især i Asien spørger man ikke om noget. Det er uhøfligt, da det antyder, at lederen ikke har forklaret tingene godt nok.

I dele af Afrika må man ikke se en overordnet eller ældre i øjnene. Det er respektløst. Her er det vigtigt, at man ser hinanden i øjnene.

I største delen af verden har man stor respekt for ældre og deres erfaring. Den samme respekt har vi ikke (længere) i Danmark. Mange tosprogede er meget motiveret for hjælpe og gøre en forskel for ældre. Det er et stort plus i det daglige arbejde, men der kan være en risiko for, at i stedet for at få borgerne til at gøre tingene selv (den rehabiliterende til gang), hjælper man de ældre og gør tingene for dem.

I Danmark spiller religion en ringe rolle for de fleste menneskers hverdag. Vi er derfor uforstående for at religion er en afgørende faktor for andre. Eksempelvis mad, faste/ramadan eller påklædning. Religion hører til privatsfæren og religionsfriheden er grundlovssikret og skal respekteres. Det betyder ikke, at man ikke kan spørge om religion. Hvis religionen er blokerende i forhold til arbejdsopgaver, kan det naturligvis ikke accepteres. Det er eksempelvis uacceptabelt, hvis man ikke kan vaske en fra et andet køn.

Viden om forskellige kulturer og religioner er allerede- og bliver i fremtiden endnu vigtigere, når antallet af borgere med en anden etnisk baggrund i ældreplejen vokser. Tosprogede medarbejdere er en genvej til kulturel viden og forståelse.

'Fingrene på hånden er forskellige'

Denne folder er udarbejdet af Annie Nielsen, underviser på Social- og sundhedsskolen Skive, Thisted, Viborg i forbindelse med et projekt, som er finansieret af Undervisningsministeriet.

**UNDERVISNINGS
MINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

SOCIAL- OG SUNDHEDSSKOLEN
Skive | Thisted | Viborg